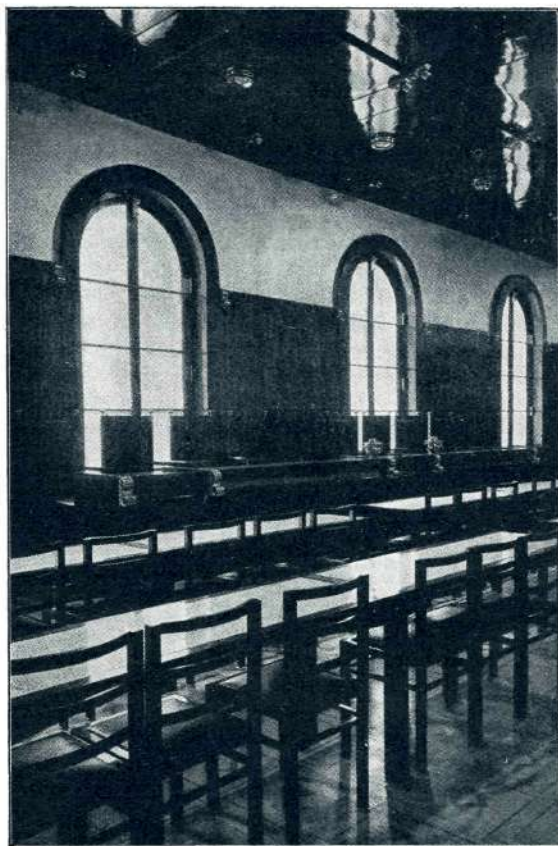

Oton Župančič in mladina

Anton Vodnik

Mislilim, da smem reči,« je pisal Richard Dehmel v maju l. 1914. mlademu pesniku-mistiku Sorge-ju, »da se iz mojih pesnitev dviga zvok vse bolj prečiščene gorečnosti kakor iz ostalega zbora mojih generacij samo zato, ker tudi v meni še vedno živi kristjan; in če bi se hotel priključiti kateri izmed konfesij, tedaj bi to bila katoliška. Toda to mi je nemogoče, ker dela Cerkev, kakršna je sedaj, svoji prvobitni nebeški ljubezni zemeljsko silo; tudi tu je vse oblateno po »volji do moči«. Radi tega sem postal disident, že pred tri in dvajsetimi leti; rajši ribariti v praznem kakor v kalnem! Zakaj za katoliškega Herkula, ki bi mogel izkudati jezuitski Avgijev hlev, se mi ta čas še ne zdi zrel. Če imate pa, kot prvobornik nove generacije, več upanja v bližnjo bodočnost cerkvenoverne volje do ljubezni, potem Vam morem želeti le srečo.« (Hochland, 1927/28, Deceber, str. 324). Če jemljem to dokumentarično izjavo Župančičevega sovrstnika za izhodišče nekaterih svojih misli, storim to zaradi tega, ker vidim v njej načeto važno kulturno vprašanje, ki se tiče odnosov tudi naše generacije do Župančiča. Ta odkrita Dehmlova izpoved pa se tiče — s pridržki — tudi Župančiča samega, vsaj v splošno-kulturnem, pa tudi v osebnostnem oziru. Razumljivo je, da novo našo generacijo, v kateri tako visoko kipi pristno, spontano življenjsko čuvstvo, obrača nagon, tudi če se ozira nazaj, v tisto smer, od koder je sama prišla, na one stopinje, po katerih je sama hodila v tistih, ki so ji pot pripravljali. Mimo njej tujega, nasprotnega rodu pa zleti nema in gluha, brez odziva, brez pozdrava. Mladina ne more biti »krivična«, je le samosvoja, prepolna sebe. V svojem lastnem svetu je jasnovidna, v tujem slepa, zato ga zanikuje in se proti njemu bori. Župančič ni iz nam tujega in je le deloma iz nam nasprotnega rodu. Po eni strani nam je že čudno daljen, po drugi strani se nam je približal do skrajne, njegovega individualnemu razvoju možne meje; obod njegovega duhovnega sveta se z obodom našega lastnega sicer ne seče, se z njim ne zliva kakor z valom val, vendar pa so med obema podtalne zveze in preliivi. Po eni strani, koder teži v preteklost, nam je radi svoje antipodnosti skoraj nerazumljiv, po drugi, kjer kaže v prihodnost, nam je v svojih simbolih duhovno soroden.

Generacija, v kateri je zrastel Župančič, je izvršila na Slovenskem usodno duhovno revolucijo, ki je prelomila s tradicijo tudi tam, kjer se je zdelo in hotelo, da ne prodre za nasipe, ampak kot kalen in nevaren val odšumi dalje. Njenih posledic je deležna tudi mlada katoliška generacija, ki je danes poklicana, da ustvari novo fazo v našem kulturnem razvoju. Ne samo pri nas. Zakaj ona generacija je tesno sodelovala z evropskim duhovnim preobratom, ki je razrušil racio-

Plečnikova šola (arh. Fr. Tomažič), glavna dvorana palače Zbornice za TOI v Ljubljani

nalistično-materialistično kulturo, in vzbudil v življenje nove sile. Toda, ker je bila Cerkev kot utelešenje krščanstva po religiji nasprotnih silah že toliko časa izrinjena iz kulturnega dogajanja in vržena na breg, se je ta predor izvršil stran od nje, pač v tistih življenjskih plasteh, ki so bile v območju potresnega valovanja in sunkov, v katerem pa Cerkev ni bila več. Katolištvo tedaj ni bilo duhovno ustvarjajoče in rastoče, ni bilo ritmično, ampak metrično — kakor bi dejal Župančič. Tako je ta duhovno usmerjena generacija planila kakor v prazno (»Rajši ribariti v praznem!«), opore in oprijema ni mogla dobiti nikjer druge kakor v sebi.

Moje barke so razpele jadra,
zapustile varne so pristane...

Da, ta generacija je morala zapustiti varne pristane in se spustiti na neizhajna pota proti nedoločnim, bleščečim ciljem. Svet vrednot je bil porušen ali zatemnjen. Morala ga je odkrivati na novo. Prikazoval se ji je megleno in medlo kakor v daljnih bliskavicah, pa zopet ugašal, izginjal nazaj v noč. Zato je bila ta generacija v sebi razdvojena, neodločna, dvomeča, obupujoča, ironična, cinična. Če gledamo danes nazaj v čas »Čaše opojnosti«, se šele prav zavedamo, kako se